

LA INTRODUCCIÓ DE L'ESPORT DEL FUTBOL A SÓLLER

Bartomeu Joan Celià Sastre

RESUM

En aquest article es fa un estudi de com es va introduir l'esport del futbol a la vall de Sóller i dels esdeveniments que feren possible la transformació de l'hort de tarongers del Camp d'En Maiol en un camp de futbol.

I. EL FUTBOL: DES DEL SEU ORIGEN FINS A L'ARRIBADA A SÓLLER

I.1. L'INVENT DEL FUTBOL

El futbol sorgí a mitjans del segle XIX a Anglaterra com una variant del rugbi, una entre d'altres. En un principi no hi havia normes escrites, fins que el 1848 es publicà el primer reglament, les Regles de Cambridge. En elles ja s'establí que la pilota havia de tenir forma esfèrica i que no es podia tocar amb les mans. Varis articles d'aquest primer reglament s'eliminaren amb el pas del temps, com per exemple un que especificava que no es podia passar

la pilota a un company més avançat, com succeeix en el rugbi, però això implicava que el joc es limitava a jugades individuals i es menyspreava el joc de conjunt.

Pels motius que fossin, el futbol es popularitzà a les illes britàniques i ben aviat es formaren equips estables a diferents ciutats, el primer d'ells el Sheffield, l'any 1855. Posteriorment, el 1863 s'instituí la Football Association, l'entitat que regulava les relacions entre els equips i la normativa del joc. La conseqüència va ser que l'any 1889 es disputà el primer Campionat de Lliga, el qual va ser guanyat pel Preston North End.¹ Mentrestant, sofria un procés d'expansió gràcies, sobretot, als mariners anglesos, que el donaren a conèixer per tots els indrets del món.

I.2. EL FUTBOL ARRIBA A PALMA

A principis del segle XX l'esport més popular a Mallorca era el ciclisme. Eren molt seguides les curses que s'organitzaven en els velòdroms, de forma que quan els mariners anglesos baixaren els seus balons per jugar amb ells per damunt els molls, a ningú cridaren l'atenció les seves pilotades.²

El 1901, Adolfo Revuelta, professor de gimnàstica de l'Institut General i Tècnic de Balears, va fer una demostració de *football* pels carrers de Palma, que no entusiasmà massa. Fins dos anys després no es formà el primer equip estable de Mallorca, l'Espanya. Els seus organitzadors varen ser Josep Oliver Bauçà i els seus fills, Bartomeu, Zoilo i Santiago, i era una secció més del Club Ciclista. No tenia terreny de joc estable i s'aprofitava qualsevol indret per practicar-lo.

Immediatament sorgí un rival, el Veloz, dirigit pels germans Antoni i Gaspar Moner, i que jugava a la zona central del Velòdrom del Tirador, que s'acabava d'inaugurar. En poques setmanes es formaren altres equips, de forma que el 1904 es disputà el primer campionat, guanyat pel Veloz.³ El

¹ La Copa d'Anglaterra és una competició encara més antiga que la Lliga, ja que es disputa des de 1872, any en què va ser guanyada pel Wanderers.

² Tot apunta al fet que el primer diari illenc que va escriure la paraula "foot-ball" va ser La Almudaina, el 5 de juliol de 1894.

³ En aquest primer campionat, a doble volta, hi participaren 4 conjunts, F.B.C Balear, Nuevo Balear F.C, Veloz Sport Balear i Espanya. Tots els partits es jugaren en el Velòdrom del Tirador. Abans del final es retiraren l'Espanya i el Balear.

torneig no va tenir continuïtat en els anys successius fins que el 1908 s'organitzà altra vegada, quedant campió el Maó, però amb les mateixes conseqüències: acabada la competició els equips es desfeien i l'any següent tampoc no es disputà. Uns dels motius podrien ser la falta de rigor dels arbitratges i les bregues entre espectadors i els mateixos jugadors.

I.3. LA FUNDACIÓ DE L'ALFONSO XIII

Un dels problemes del futbol és que les regles oficials obliguen a jugar-lo en un camp de grans dimensions. I no només es tracta de comprar el terreny, sinó que s'ha d'anivellar i preparar unes instal·lacions bàsiques, cosa que en el seu conjunt obliga a fer un gran desemborsament econòmic. En aquest sentit, l'1 de febrer de 1916 es fundà a Palma la denominada Associació Regional de Clubs de Football, amb la intenció de coordinar les competicions i comprar terrenys per fer un camp de futbol. Va tenir una vida curtíssima, ja que cadascun mirà pels seus propis interessos.⁴

Poques setmanes després va tenir lloc l'esdeveniment que donà l'impuls definitiu al futbol illenc: el 5 de març es fundà a Palma un equip anomenat Alfonso XIII Football Club,⁵ que el 25 del mateix mes inaugurava el seu terreny de joc, l'estadi de Bons Aires,⁶ situat al final del carrer General Riera, en el començament de la carretera d'Establiments. Aquesta Societat va tenir la sort que, al contrari que les altres predecessores, tenia el suport de diverses personalitats amb fort poder econòmic. Amb aquest avantatge va aconseguir que *Don* Vicenç Joan, Comte de Ribas, li llogàs els terrenys on construï l'estadi, el qual es completà en un espai de només un mes.

A partir d'aquell moment el futbol va prendre força i en els anys successius es fundaren altres equips a Palma: l'Athletic, el Balears, el Mediterráneo... alguns d'ells amb terreny de joc propi i entre els quals s'establí una gran rivalitat.

⁴ Succéi que el Veloz, que disposava de l'equip més potent, decidí donar-se de baixa i n'arrossegà d'altres. En aquell moment a Palma hi havia 7 equips de futbol.

⁵ Alfonso XIII era el rei d'Espanya en aquella època. D'aquesta manera va deixar patent el seu fundador, Adolfo Vázquez, la seva fidelitat a la monarquia. El títol de Reial Societat va ser atorgat pel propi Alfonso XIII el 28 de juny següent.

⁶ El nom de Bons Aires era el de la finca sobre la qual es construï l'estadi.

I.4. EL FUTBOL S'INTRODUEIX A LA PART FORANA

A la Part Forana la introducció del futbol va ser, com a norma general, impulsada per estudiants universitaris. En aquella època les famílies amb més poder econòmic enviaven els seus fills al Continent a estudiar i durant aquest període era normal que s'aficionassin als esports.⁷

La formació dels primers equips estables va ser més tardana a la Part Forana que a Palma.⁸ Ara bé, finalment l'esport interessà totes les classes socials, i d'aquí a la construcció d'un terreny de joc només calia fer gestions. El procés en la major part de les poblacions solia ser el mateix: primer jugaven a qualsevol indret i amb el temps aconseguien el suport d'organitzacions recreatives, religioses o benèfiques per condicionar un terreny de dimensions reglamentàries. El futbol era un esport més entre els altres que practicava la societat patrocinadora. Així varen sortir els primers equips de futbol estables a Binissalem, Consell, Alaró i Inca, i poc més tard a les altres poblacions.

I.5. ABRIL DE 1904: ARRIBA EL FUTBOL A SÓLLER

A Sóller es coneix el moment exacte en què arribà el futbol, ja que quedà reflectit a la premsa local. En el Setmanari Sóller del 9 d'abril de 1904⁹ es llegeixen les següents paraules:

Ha sido introducido en Sóller, por algunos estudiantes que vinieron a pasar las vacaciones de Pascua al lado de sus respectivas familias, el juego sportivo denominado foot-ball. A ejercitarse en el mismo salen todos los días buen número de socios del "Círculo Sollerense".

A l'article no apareixen els noms dels estudiants, però anys després, el 1945, el cronista Refly afirmà¹⁰ que el primer intent d'introduir el futbol a la Vall va tenir lloc a principis de segle, quan Guillem Ripoll Deià "Puça", aleshores estu-

⁷ Durant les primeres dècades del segle XX la major part dels atletes que participaven a les olimpíades eren escollits quasi exclusivament entre els universitaris.

⁸ Hi ha constància de partits jugats a Inca l'any 1903 entre estudiants del col·legi Sto. Tomàs d'Aquino.

⁹ La nova es registra a la pàgina 3, secció de crònica local.

¹⁰ Refly: "22 años de futbol en Sóller", 1945. Calendari de competició editat pel C.D. Sóller que inclou un breu resum de la història del futbol a la localitat.

diant de medicina,¹¹ el practicà en els terrenys de Son Puça juntament amb altres companys d'estudis durant un període de vacances.¹² També es dedueix que el joc no interessà només als universitaris de vacances, ja que es parla de socis de la societat recreativa *Círculo Sollerense*. Si lligam els escrits, que evidentment parlen del mateix fet, podem deduir que el futbol va ser introduït a Sóller a principis d'abril de 1904 per Guillem Ripoll, un estudiant de medicina, durant el període de vacances escolars de Pasqua. El mateix Guillem Ripoll publicà a finals de 1904 un article en el *Setmanari Sóller* en el qual comenta les seves impressions sobre el primer partit que va veure, a Barcelona.¹³

2. EL CAMP D'EN MAIOL: D'HORT A CAMP DE FUTBOL

2.1. CAN PERETA

A Sóller, en els primers anys del segle XX, es jugava a futbol a qualsevol espai obert, tant fos un carrer com un hort. Entre aquests, el més popular era el descampat de Can Pereta, un solar que en aquella època estava sense edificar i on hi ha actualment una illeta de cases, la que limita amb els carrers Bisbe Colom, Rul·lan i Mir, Sant Jaume i Fortuny. El terreny formava part de l'hort de la casa senyorial de Can Pereta, situada a la cantonada dels carrers de Sa Lluna i Rul·lan i Mir.

2.2. CINC JOVES AFICIONATS

No ha quedat registrat qui va ser el primer sollerí en tenir la idea de fer un camp de futbol. Els articles sobre l'origen del futbol a la Vall que es publi-

¹¹ Guillem Ripoll era conegut popularment com "Es Metge Puça"

¹² Les paraules exactes que va escriure Refly són: "Prescindiendo del modesto intento de introducir en Sóller la práctica del fútbol, a cargo del entonces estudiante de medicina D. Guillermo Ripoll y otros compañeros de estudios, durante unas vacaciones, a principios de siglo, cuando emplearon para la práctica de este deporte unos terrenos no muy llanos precisamente de Son Pussa..."

¹³ L'article es titula "En broma. Football" i es publicà en el *Setmanari Sóller* del 31-12-1904.

caren en el Setmanari Sóller durant les dècades següents són molt resumides i no ho diuen. Jo em vaig trobar amb aquest problema, però vaig tenir la sort de conèixer un protagonista i testimoni d'excepció d'aquells primers anys, Josep Maria Puig Morell, conegut popularment per *Don Pep Puig*. Era el darrer supervivent dels pioners del futbol solleric.

Don Pep Puig, nascut el 1903, havia format part dels primers equips de futbol que es formaren a la Vall i més tard en va ser directiu. Durant els anys 30 fou regidor i mentrestant es convertí en una de les personalitats amb més influència de l'economia local: president del Tren de Sóller, senyor de la fàbrica de teixits de Can Bac, directiu del Banc de Sóller i del Gas, entre altres. Allà per octubre de 1999 vaig tenir una sèrie de xerrades amb ell, amb la sort que recordava moltíssims detalls, cosa que em demostrà que havia viscut molt de prop els fets que m'interessaven. En aquell moment ja tenia quasi 96 anys, però es conservava molt bé i tenia una bona memòria.

Segons el que em contà, la iniciativa partí d'una conversa entre cinc joves, segurament abans de 1920, Pep Puig Morell "Lauet" i Joan Piçà Ensenyat "Menut", Andreu Arbona Oliver "Queixal", Joan Rul-lan Ensenyat "Moiana" i Joan Lladó Colom "Cit". Tots cinc eren estudiants a universitats de Barcelona i a escoles de Palma, i de famílies acomodades lligades sobretot a les fàbriques de teixits. La conversa girà en torn a la possibilitat d'habilitar un camp de futbol amb les mides reglamentàries. La idea els entusiasma, encara que l'objectiu just era possible si s'hi engrescava més gent.

El primer problema era trobar un lloc apropiat perquè a la Vall hi ha poques superfícies planes amb extensió suficient. Es proposaren tres llocs: Sa Vinyassa, Son Puça i el Camp d'En Maiol. Comprar el terreny o llogar-lo seria possible amb l'ajuda de moltes persones, però no seria mala idea dirigir-se també a les associacions culturals. El projecte sofrí interrupcions durant els anys següents, ja que només visitaven Sóller en època de vacances. Aquest és el resum del relat que em contà *Don Pep Puig*.

2.3. LA CONGREGACIÓ MARIANA

La Congregació Mariana era una organització patrocinada per l'Església per fomentar la fe catòlica. S'havia establert a Sóller el 1854 i tenia la seu a la rectoria. Allà tenia una sala amb biblioteca i un aparell de ràdio, dels primers que hi hagué a Sóller.

L'any 1923 el director de la Congregació a Sóller era el capellà Antoni Rul·lan Xumet, amb qui col·laborava una directiva de joves laics formada per Guillem Castanyer Rul·lan (president), Miquel Lladó Colom "Cit" (vicepresident), Bartomeu Bernat Canals "Fiolet" (tresorer) i Andreu Arbona Oliver "Queixal" (secretari). Aquest darrer, que era un dels cinc joves dels quals parlava anteriorment, aprofità la circumstància per proposar la formació d'una secció esportiva que englobaria futbol i tennis. La idea agradà a la resta de directius i a Antoni Rul·lan, que ho comentà amb el rector, Rafel Sitjar. La resposta d'aquest va ser que no veia amb bons ulls la pràctica d'un esport en el qual els jugadors mostraven de forma indecorosa les cames. Fer canviar d'idea el rector no va ser senzill, però finalment donà el vistiplau al projecte.

2.4. EL CAMP D'EN MAIOL

Dels tres llocs que s'havien proposat per fer el camp de futbol, el que més convenia per la proximitat al centre de la població era el Camp d'En Maiol, en el començament del camí de Sa Figuera. Aquest era un hort propietat de Catalina Verd, vídua de Morell, senyor de Bàltx d'Amunt, i que residia habitualment a Palma. L'hort estava llogat a un arrendatari que el dedicava al conreu d'hortalisses, de forma que els tarongers estaven abandonats i presentaven un aspecte raquític. Posats en contacte amb Catalina Verd, aquesta va dir que de moment volia deixar les coses com estaven, així que la idea quedà altra vegada aparcada, ja que les altres opcions eren encara més problemàtiques, tant econòmicament com per l'accés.

2.5. LA INTERVENCIÓ DEL BISBE

El març de 1923 succeí un fet que donà l'impuls definitiu al projecte: va venir a Sóller en visita pastoral el bisbe de Mallorca, Rigobert Doménech. En una xerrada amb els directius de la Congregació Mariana, aquests li exposaren la idea. Aquesta agradà al bisbe, qui poc temps abans havia fet servir a Alaró els seus bons oficis i on la Congregació Mariana havia condicionat un camp de futbol. Així les coses, el bisbe visità Catalina Verd i aconseguí que s'avingués a bé a llogar el seu hort a la Congregació Mariana. A partir d'aquell moment les coses vingueren rodades. El 19 de maig de 1923 es firmà el contracte que acordava el lloguer per 6 anys amb opció de compra per un

valor total de 32.000 pessetes i dret a fer les obres per tal que servís de terreny de joc.

Arribats a aquest punt convé fer una reflexió: la idea que popularment ha passat a la història és que va ser l'Església qui pagà les obres i el lloguer i, més concretament, que els doblers sortiren de la butxaca del rector Sitjar. Si bé és cert que l'Església tenia en aquella època una influència molt gran i rebia donatius suficients com per fer certes obres socials i de caritat, la cosa que aquí s'exposa és d'envergadura. A més, se sap que a la mort del rector Sitjar, la gent quedà sorpresa en llegir-se el seu testament perquè s'esperava que tingués una fortuna més elevada. Segons em donà a entendre *Don Pep Puig*, la cosa no succeí exactament com es coneix popularment, sinó que el paper de l'Església va ser el fer servir la seva influència i donar la cara. Els doblers foren posats pels membres de la Congregació Mariana. Ara bé, el paper del rector va ser fonamental, i gràcies a això sempre s'ha dit que tot va ser gràcies a ell.

2.6. LES OBRES

Una vegada firmat el contracte, el llogater desocupà l'hort, prèvia indemnització,¹⁴ i començaren les obres. Aquestes duraren varies setmanes i en elles els obrers varen tenir la col·laboració dels membres de la Congregació. En primer lloc s'arrabassaren els tarongers i es llaurà el terreny, per acte seguit llevar les pedres de la terra amb un purgador molt gran. Després s'aplanà passant un cilindre de pedra estirat per cavalls i, finalment, es regà passant "sa bóta", una precursora dels camions cisterna, però de tracció animal. Pel que fa als costats, l'hort estava tancat amb parets baixes pel sud i l'oest (paral·leles al torrent i al camí de Sa Figuera respectivament), a les quals es donà més alçada, i s'aixecaren noves parets en els costats est i nord.

Les obres avançaven a bon ritme, informant el Setmanari Sóller del 23 de juny que ja quasi no quedaven arbres. En el mateix article es llegia que el 24 de juny el camp quedaria a càrrec de la Congregació i s'obrien les llistes per apuntar-se com a jugadors. Una vegada aplanat el terreny, es delimità la zona de joc amb un tancat de fusta. En els costats est i oest es construïren

¹⁴ La indemnització va ser més del doble de les 400 pessetes que pagava de lloguer anual (Setmanari Sóller, 22-10-1932).

dues fileres de pedrissos que només deixaven lliure el lloc on hi ha actualment la tribuna de preferència, que es reservava per a llotges (uns tancats de barres de fusta dins els quals es posaven sis cadires). Per acabar, dilluns 16 de juliol es posaren les porteries, en els costats nord i sud.

Les longituds de la zona llogada formaven un quadrat de 90 x 80 metres. El terreny de joc no tenia les mides reglamentàries quant a longitud, ja que la distància entre les porteries era de 83 metres,¹⁵ arribant cap al nord fins a la perpendicular dels actuals vestidors. En vista d'això la directiva intentà llogar més solars. Entre el terreny de joc i la casa antiga de l'hort del Camp d'En Maiol (en el costat nord-est, actualment fora del recinte) hi havia dos horts més. El de la part oriental, que incloïa la casa, era de Catalina Estartús, que el llogà a la Congregació. A la casa es pensava habilitar uns vestidors. L'altre hort era de Catalina Maria Maiol Frontera, madò Galzerana, que no va voler vendre, així que no va ser possible ampliar la distància entre les porteries. El camp de futbol quedava enllestit, però amb mides no reglamentàries.

3. EL MARIÀ SPORTIU, UN NOM PER UN EQUIP DE FUTBOL

3.1. “YA TENEMOS CAMPO”

El Setmanari Sóller del 21 de juliol de 1923 publicava un escrit¹⁶ informant de l'acabament de les obres. Mentrestant, la Congregació Mariana local havia creat una Secció Esportiva dirigida per un Consell Directiu, el qual presentava la següent distribució de càrrecs:

President:	Miquel Lladó Colom
Secretari:	Mateu Oliver Maimó
Vocals:	Jaume Bujosa Coll
	Josep Maria Puig Morell

¹⁵ La longitud mínima reglamentària era en aquella època de 91'4 metres (100 iardes).

¹⁶ A la secció de crònica local. Les paraules “Ya tenemos campo”, que encapçalen aquest apartat, estan tretes de l'esmentat article.

3.2. AL CAMP DE FUTBOL NO HI ENTRA QUI VOL

La primera tasca administrativa del Consell Directiu va ser redactar el Reglament de la Secció,¹⁷ aprovat el 13 de juny.

De la lectura dels seus 30 articles es dedueix que el camp de futbol havia de ser un lloc d'accés restringit i limitat només als membres de la Congregació. Els qui no ho fossin només podien entrar com a espectadors i previ pagament d'una entrada. Tampoc no es plantejava formar un equip de futbol estable i federar-lo. Per deixar les coses clares, el recinte va rebre el nom de "Camp d'Esports de la Congregació Mariana". Aquest era un procediment idèntic al que s'havia seguit en altres poblacions. Per exemple, a Alaró es comptà en un moment donat amb tres camps de futbol, veïnats uns de l'altre, de tres societats diferents, sense que es pensàs en principi compartir un únic recinte de joc.

En principi s'organitzaren tres equips, dos de joves i d'infantil. Formar part d'ells exigia presència als actes que organitzàs la Congregació, pagar una quota i estar sotmès a la disciplina del capità de l'equip. Qui coordinà la formació d'aquests equips va ser Josep M. Puig, vocal del Consell Directiu, qui tenia experiència com a futbolista en el conjunt de la facultat d'enginyeria tèxtil de Terrassa.

3.3. EL MARIÀ SPORTIU

L'article 15 del Reglament establí que amb els millors jugadors es formaria una selecció que rebria el nom de Marià Sportiu. El nom va ser proposat per Andreu Arbona Oliver, agafant com a referència l'equip de Vic de la pròpia Congregació Mariana, el Marià Ausa, l'existència del qual era coneguda pel butlletí que editava.

Un altre article, el 17, diu que els colors representatius de l'equip serien la samarreta blanca amb 8 retxes verticals blau marí,¹⁸ calçons negres i calces negres amb dues franges blanques a la part superior. El blau i el blanc eren els colors de la Congregació Mariana i els trobam en la major part dels equips

¹⁷ Aquest reglament es pot llegir íntegrament a l'annex 2.

¹⁸ De l'ample que havia popularitzat l'Athlètic de Bilbao, encara que aquest les té blanques i vermelles.

que organitzà per tota l'illa. Els segons colors de l'equip substituïen la samarreta per una altra totalment blanca.

3.4. LA PRIMERA CRÒNICA ESCRITA D'UN PARTIT JUGAT A SÓLLER

Amb la intenció d'imposar ordre en la utilització del camp i seleccionar jugadors es convocà els membres de la Congregació Mariana a jugar un partit el diumenge 22 de juliol a les 6 de l'horabaixa. Els joves que es presentaren foren distribuïts en dos equips, un dels quals portà per primera vegada la samarreta blanc-i-blava, mentre que l'altre la duia blanca. L'encontre, arbitrat per Miquel Puig Morell "Lauet", no destacà per la seva qualitat, ja que per a la majoria dels jugadors era la primera vegada que jugaven en un camp d'aquestes dimensions, habituats fins aleshores a horts, carrers i patis d'escola. El resultat final va ser de victòria blanc-i-blava per 3 a 1, amb gols de Pep Puig Morell, Pep Puig II i Pep Ripoll. El gol dels blancs va ser obra de Jordi Llinàs quasi al final de la segona part.

D'aquest partit se'n publicà una crònica¹⁹ en el Setmanari Sóller del 28 de juliol, la primera de futbol que registra un mitjà de comunicació local. El seu autor va ser Andreu Arbona Oliver i la signà sota el pseudònim de "Refli". La paraula venia de la deformació de la veu anglesa *referee* (que sona aproximadament com "rèfiri"), que és com es coneixen a Anglaterra els àrbitres de futbol.²⁰ Mantindria l'apel·latiu durant quasi 60 anys per a tal tipus de cròniques, substituint només la "i" final per "y".

Pel diumenge següent s'organitzà un partit entre dos equips infantils, reforçats amb joves. Aquest és el primer partit disputat en el Camp d'En Maiol del qual se'n coneixen les alineacions completes. Per part dels blanc-i-blaus: Jaume Borrás.²¹ Juli Ramis, Valcaneras- Colau Ferrà, Xisco Ballester,

¹⁹ Els jugadors de l'equip blanc-i-blau dominaren durant tot el partit, destacant entre els blancs el porter Joan Piçà, el defensa Paco Gay i els davanters Joan Marquès i Jordi Llinàs, mentre que pels blanc-i-blaus ho foren el davanter Pep Puig i el porter Pere Sampol. La crònica és publicada completa a l'annex 1.

²⁰ Durant les primeres dècades del segle XX, el futbol utilitzava moltíssims termes en idioma anglès, molts més que en l'actualitat.

²¹ El símbol "-", que apareix en les alineacions significa la separació de les línies dels jugadors (porter, defensa, mitja, davantera). En aquella època es jugava habitualment amb la tàctica 2-3-5.

Joan Lladó- Pep Deià, Jaume Vicens, Toni Seguí, Joan Piçà i Toni Bauçà. Els blancs alinearen Pep Maiol- Tòfol Piçà, Toni Martorell- Rafel Socies, Guillem Bauçà, Toni Bennàssar- Jaume Ballester, Toni Daviu, Joan Marquès, Pep Puig II i Lluís Ledesma. L'arbitratge va córrer a càrrec de Paco Gay i acabà amb el resultat d'1 a 0 a favor dels blancs, gol marcat per Jaume Vicens.

4. ELS PARTITS ENTRE EL MARIÀ SPORTIU I EL SÓLLER F.C.

4.1. ELS PERETISTES REPTEN ELS MARIANISTES

Mentre s'estava fent obra en el Camp d'En Maiol, l'hort de Can Pereta era aprofitat per altra colla de joves per jugar a futbol. Eren coneguts com "els peretistes" i no eren membres de la Congregació. A finals de juliol establiren contacte amb el Consell Directiu d'aquesta associació per proposar-li jugar un partit en el Camp d'En Maiol. S'acceptà el repte, no sense abans haver de vèncer les reticències d'alguns directius, que no estaven d'acord en deixar les instal·lacions a gent que no era dels seus. Els peretistes s'animaren davant la perspectiva de jugar a un terreny de grans dimensions, així que compraren material esportiu i agafaren la denominació de Sóller F.C.,²² s'establí la data del partit pel primer diumenge d'agost.

4.2. 5 D'AGOST: EL PRIMER PARTIT "EN SÈRIO"

Diumenge 5 d'agost de 1923, els sollerics foren convidats per la Congregació Mariana a presenciar un partit de futbol en el seu camp d'esports. Per animar la presència d'espectadors s'anuncià que l'entrada seria gratuïta i es va fer molta propaganda, sobretot des de les pàgines del Setmanari Sóller. En aquest s'escriviren coses com que era el primer partit "*en sèrio*"²³ i s'escalfà l'ambient ventilant opinions del tipus que el Sóller F.C era un "*team de fora de casa*".

²² Cap font indica el significat de les sigles F.C, però és evident que són les inicials de *Football Club*.

²³ Setmanari *Sóller*, "crònica de sports", 4-8-1923.

A les 6 del capvespre, i davant una bona entrada, saltaren al terreny de joc els dos equips. El de la Congregació, que vestia la seva samarreta blanc-i-blava i calçons negres, estava format pels seus futbolistes que més s'havien destacat en els dies passats. Per aquest motiu, va rebre la denominació de Marià Sportiu. La seva alineació la formaven el porter Pere Sampol “des Centro”, els defenses Pep Morell “Bac” i Paco Gay, els migcampistes Jordi Llinàs, Pep Ripoll i Toni Bennàssar i els davanters Joan Marquès, Pep Deià, Pep Puig “Lauet”, Jaume Vicens “S'Olié” i Rafel Fullana, el qual seria substituït després del descans per José Velasco.

El Sóller F.C sortí vestit amb samarreta blanca i calçons negres i alineà al porter Toni Marquès “Doi”, els defenses Jeroni Rullan “Pericó” i Toni Martorell “Cassulí”, els migcampistes Jaume Coll “Poll”, Mique Oliver i Sebastià Terrassa i els davanters Pep Ramis “Catany”, Bernat Bestard, Jaume Garau, Jaume Ensenyat i Pep Puigròs.

Els 22 jugadors eren residents a Sóller a excepció de Jaume Vicens “S'Olié”, palmèsà, però que venia regularment ja que la seva família tenia un negoci de compra i venda d'oli. Respecte a l'àrbitre, es decidí que fos neutral i es va fer venir de Palma a Miquel Garau, qui va ser ajudat a les bandes pels sollerics Miquel Puig i Miquel Mas.

Després de saltar els dos equips al terreny de joc, els jugadors saludaren el públic amb el crit, “hip hip hip hurra”, com era costum. La crònica de l'encontre²⁴ afirma que va ser un partit interessant, però que el desnivell de forces a favor dels marianistes era excessiu, ja que dominaren de principi a fi. Al minut 5, Joan Marquès va treure un córner que va ser rematat a gol per Jaume Vicens, establint l'1 a 0 i marcant el que popularment ha estat considerat el primer gol oficial de la història del Camp d'En Maiol.²⁵ Abans del descans se'n marcaren altres tres, acabant la primera part amb un 3 a 1 a favor dels marianistes. En la continuació el domini d'aquests fou total, encara que en el minut 14 es produí un empat a 3 provisional. Finalment el partit acabà

²⁴ Setmanari *Sóller*, 11-8-1923.

²⁵ El fet de que aquest gol hagi estat considerat el primer gol oficial en el Camp d'En Maiol és una convenció que imposà Andreu Arbona “Refly” dècades següents rememorat els inicis del futbol solleric. L'opinió és discutible, ja que els dies anteriors s'havien disputat partits entre els equips de la Congregació i, per altra banda, l'encontre entre el Marià Sportiu i el Sóller F.C va ser un amistós i no es tractava d'un partit de competició oficial. A més, el Camp d'En Maiol encara no estava oficialment inaugurat.

amb el resultat de Marià Sportiu 6 (Vicens (3) i Puig (3)), Sóller F.C 3 (Garau (3)).

4.3 BIEL CASTANYER

El Consell Directiu celebrà junta el 15 d'agost i un dels acords va ser que el dia de Sant Bartomeu, 24 d'agost, s'inauguràs oficialment el camp de futbol. Aquell dia també es disputaria el partit de revenja contra el Sóller F.C. S'informà de l'esdeveniment l'Ajuntament, i la Corporació Municipal, en el ple celebrat dia 16 decidí, a proposta del regidor Joan Piçà Arbona, oferir al guanyador de l'encontre "*una artística copa de metal*" i enviar una representació als actes d'inauguració.²⁶

Entre les condicions imposades pels regidors es trobava una que exigia que, per evitar que els equips es reforçassin excessivament, tots els jugadors haurien de ser sollerics o bé tenir fixada aquí la residència abans del dia 15 d'agost. Això venia a compte perquè hi havia rumors que el Sóller F.C volia alinear futbolistes forans.

Els peretistes, en part, se'n sortiren en la seva, ja que comptarien amb el reforç de Biel Castanyer, migcampista titular de l'Alfonso XIII. Era d'origen solleric, de Cas Peixet, i havia après a jugar a futbol a Alemanya, on els seus pares tenien un comerç. També havia jugat en el Friburgo (de Suïssa), Nuremberg (d'Alemanya) i Veloz Sport Balear.²⁷ Donat el prestigi de Biel Castanyer, ningú posà en dubte la seva alineació.

4.4 EL PARTIT DE REVANTXA

El plat fort del programa de festes de Sant Bartomeu de 1923 era el partit de revantxa entre el Marià Sportiu i el Sóller F.C., cosa que queda demostrada pel fet de que assistiren 2000 persones, l'acte més multitudinari que s'havia vist a Sóller en dècades, per no dir segles.²⁸ Això posa de manifest que, a part de que hi havia interès en presenciar la revantxa, el futbol era un

²⁶ Llibre d'actes dels plens de l'Ajuntament de Sóller, sessió del 16-8-1923, llibre d'arxiu 75, pàgina 91. Les paraules entre cometes estan extretes de l'acta en qüestió.

²⁷ Setmanari La Voz de Sóller, 4-7-1925.

²⁸ A la crònica del partit, publicada en el Setmanari Sóller del 25-8-1923 es llegeix: "mai s'havia vist a Sóller reunida gentada igual".

esport popular, ja que en cas contrari no té explicació tal entrada de públic. No es pot posar com excusa que l'entrada era gratuïta.

Els actes començaren a les 16.45 hores amb l'arribada de les autoritats i l'alliberament de 400 coloms viatgers. Després es procedí a beneir el terreny de joc per part del rector Rafel Sitjar des de la llotja de la presidència. A les 17.10 el batle Pere Joan Castanyer Ozonas "Gueiesc" donà l'ordre de començar el partit, presentant els dos equips les següents alineacions: Marià Sportiu: Joan Piçà- José Velasco, Paco Gay- Jordi Llinàs, Pep Ripoll, Toni Bennàssar- Joan Marquès, Miquel Mas, Pep Puig, Jaume Vicens i Tomeu Casellas; Sóller F.C: Toni Marquès- Toni Martorell, Jeroni Rul·lan- Bauçà, Biel Castanyer, Vaquer- Pep Puigròs, Jaume Ensenyat, Jaume Garau, Miquel Oliver i Pep Ramis. Arbitrà Alberto Elvira, que va venir expressament de Palma.

Des del principi quedà clara la superioritat absoluta dels marianistes. En els contraris, Biel Castanyer portava tot el pes del joc, però no era suficient. S'arribà al descans amb el resultat de 3 a 0 a favor del Marià Sportiu. Els dos primers gols foren marcats per Puig, el primer de penal i el segon en rematar una pilota centrada per Jaume Vicens, qui marcà el tercer gol. A la segona part el Marià Sportiu augmentà el seu avantatge, de manera que al minut 75 el resultat era de 6 a 0, marcà Miquel Mas²⁹ els gols 4t i 6è, mentre que Joan Marquès fou l'autor del 5è. Biel Castanyer marcà el 6 a 1, però poc després Miquel Mas aconseguí el 7 a 1 pel Marià Sportiu. Altra vegada Biel Castanyer retallà distàncies i poc abans del final Miquel Mas establí el 8 a 2 definitiu. El resultat hauria pogut ser més ampli, ja que el Marià Sportiu desaprofità dos penals, que foren llançats a propòsit per Puig a les mans del porter.³⁰

A l'acabament, el batle va entregar la primera copa de les Festes Patronals al capità del Marià Sportiu, Pep Puig. Dos dies després, diumenge 26 d'agost, se celebrà a l'Hotel Ferrocarril un sopar d'homenatge a l'equip guanyador.

²⁹ El 4t gol no es pot atorgar amb tota seguretat a Mas. La crònica de l'encontre indica que la pilota va ser entrada dins la porteria entre Casellas i Mas. En els escrits que anys després es publicaren a la premsa recordant l'esdeveniment, s'atorga el gol tant a un com a l'altre.

³⁰ En aquella època no era rara l'actitud generosa de fallar penals a propòsit, que avui en dia es consideraria escandalosa. Només se solien aprofitar els penals quan eren conseqüència de faltes malintencionades dels defensors contra els davanters. En els encontres de competició oficial les coses eren, evidentment, d'altra manera.

5. ANNEX I

Transcripció literal de la primera crònica d'un partit de futbol celebrat a Sóller. Publicada en el Setmanari Sóller el 28 de juliol de 1923. El titular genèric va ser *Crònica de Sports* i va ser escrita per Andreu Arbona i Oliver "Refli".

"La afició de cada dia més creixent que va sentint-se pels moderns esports a Sóller, exigeix de la Premsa local una atenció sempre continuada i desperta vers tot quan pugua contribuir a fomentar dita afició amb millors principis i a endreçar-la pels camins millors, donant-li la importància que de bon dret li pertoca.

Lluitant amb dificultats i soscaires de tot ordre, ha lograt implantar-se a Sóller el futbol. Benajen els qui pel seu entusiasme i bon ànim han fet que seguís ocupant el nostre poble el seu rengle entre les poblacions més avançades de nostra illa baix tots els conceptes!

Ben degut serà que la Premsa fassa els possibles per secundar el seu esforç noble, fent-hi a l'entorn l'ambient més favorable fent públic tot lo que pugui contribuir a foment, expansió i millorança de l'esport, senyalant mèrits i defectes. Per això, invitats per la Direcció d'aquest setmanari, anirem fent cròniques deportives sobre les actualitats locals d'aquest gènere, o sobre punts diversos que hi tenguin íntima relació. Saludam abans de tot al públic de Sóller que té certa afició per aquestes coses al qual demana el cronista un poc de benevolència per esser novell en aquest art.

* * *

Dimenge passat, el dia 22, se efectuà en el camp de sports de la Congregació Mariana el primer partit de futbol que ha tingut lloc a Sóller. Fou un partit d'entrenament entre els elements mateixos de la Secció deportiva, creada fa poc. No es podia demanar molt puix alguns dels jugadors era el primer pic que jugaven en sèrie i llur col·locació deixava bastant que desitjar. A pesar de tot fou un bon partidet. Un dels estols duia el jersei blanc-blau propi de la Secció. L'altre jugava amb jersei blanc. Els blancs sortiren incomplets. Poc abans de les sis del capvespre s'alinearen en el camp els dos estols a les ordres d'En Miquel Puig. Començant el partit els blancs atacaren amb decissió, motivant acertadíssimes intervencions de la defensa blava, fent-se notar unes entrades molt bones d'En Josep Ripoll.

S'inicià després el domini dels blanc-blaus que durà tot el partit amb breus intervals, ocasionant contínues intervencions del porter blanc, en Joan Piçà, i del defensa en Francesc Gay, que estigueren superiors tot el capvespre. Dels blanc-blaus se distingí constantment En Josep Puig, al qual consideram insubstituïble com a davanter centre. Els demés correspongueren demostrant sempre molta bona voluntat. El novell porter, En Pere Sampol, sempre valent i decidit. La línia davantera dels blancs actuà casi sempre amb desordre. La poca edat i estatura dels jugadors e-hu justifica en part. Se notaren alguns bons xuts d'En Joan Marquès.

Acabà el partit amb tres goals a favor dels blanc blaus i un a favor dels blancs. Dels tres en marcà un En Josep Puig, l'altre un altre Josep Puig i l'altre En Josep Ripoll.

El goal dels blancs el marcà casi al final de la segon part En Jordi Llinàs en una melée davant la porteria contrària.

El dia de Sant Jaume jugaren els mateixos estols, notant-se encara més la superioritat dels blanc blaus, qui marcaren sis goals quantre un dels contraris. Demà diumenge, lluitaran dos estols infantils de la secció. Serà un partidet interessant”.

6. ANNEX 2

REGLAMENT DE LA SECCIÓ ESPORTIVA DE LA CONGREGACIÓ MARIANA

Aquest reglament s'edità en un llibret de 24 pàgines, comptant les tapes. Té unes de mides de 10 x 14'5 cm i les tapes són de paper fluix i de color blau. El text està escrit en castellà i en aquesta transcripció s'ha respectat la llengua original.

Reglamento de la Sección Deportiva de la Congregación Mariana de Sóller (1923).

ARTÍCULO PRIMERO. Constituirán la Sección Deportiva los jóvenes de la «Congregación Mariana» que por su esparcimiento y utilidad corporal deseen emplear para sus juegos deportivos el campo de dicha congregación, sujetándose a todas las normas que se establecen al objeto.

Se dedicará dicha Sección a fomentar entre los jóvenes el amor al ejercicio físico, honesto y saludable, procurando en primer término que se juegue reglamentariamente al *fulbol* dentro de su campo, y estableciendo, cuando así conviniese, los demás juegos que se crean oportunos.

ART. 2º. Podrán pertenecer a la Sección Deportiva:

Todos los Congregantes numerarios de la Sección Mayor que cumplan debidamente y que a juicio del Rvdo. Director y de la Junta Directiva lo merezcan.

Los señores pertenecientes a la «Congregación de Ntra. Sra. de la Victoria» que hayan cumplido los veinticinco años o contraído matrimonio antes de llegar a dicha edad, siempre que acrediten su frecuente asistencia a los actos que celebre su congregación y el debido comportamiento en los mismos. Tendrán el nombre de Miembros forenses de la Sección Deportiva, además del de Socios Protectores, y gozarán en el campo los mismos derechos que los numerarios, pudiendo, incluso formar parte del consejo Directivo; pero en todo caso no podrán constituir mayoría dentro el mismo. Por lo demás nada tendrá que ver la «Congregación Mariana» con la de «Nuestra Sra. de la Victoria».

ART. 3º. Todos los que pertenezcan a la Sección Deportiva tendrán derecho a jugar dentro del campo de la «Congregación Mariana», sujetándose siempre a las reglas establecidas o a las indicaciones de cualquier Miembro del Consejo Directivo de la Sección o de la Junta Directiva, los cuales deberán ser siempre respetados y obedecidos.

ART. 4º. Todos los miembros de esta Sección vendrán obligados a satisfacer mensualmente una cuota prudencial que señalará la Junta Directiva. Al quedar en descubierto tres meses de dicha cuota o al dejar de asistir cuatro veces consecutivas a los actos que celebre la «Congregación Mariana», sin motivar suficientemente la ausencia, serán excluidos definitivamente de dicha Sección sin aviso de ninguna clase.

ART. 5º. No será admitido dentro del campo un jugador o miembro de la Sección Deportiva o un Congregante numerario que haya faltado injustificadamente dos veces seguidas o frecuentemente alternadas a los actos de la «Congregación», o que no haya comulgado, o confesado al menos por la Comunión general del primer domingo del mes, durará dicha privación por espacio de quince días, no pudiendo ser condonada esta sanción más que por el Rvdo. Director. Para el exacto cumplimiento de este artículo será el Consejo Directivo severamente inexorable, aún en el caso de que la ausencia del jugador castigado constituyese para la Sección una segura derrota futbolística.

ART. 6º. La Sección Deportiva se gobernará por un Consejo Directivo, compuesto de Presidente, Secretario y algunos Vocales (los menos posibles) que se reunirán cada quince días para tomar cuantos acuerdos y disposiciones crean convenientes para el buen orden de la Sección y fomento del Sport; concertando partidos, formando equipos de jugadores, cuidando de la vigilancia del campo y proponiendo a la Junta Directiva de la «Congregación» cuantas mejoras crean prudentes introducir en el mismo, etc. etcétera; consignado todos los acuerdos en acta que mensualmente será aprobada por el Rdo. Director.

ART. 7º. El Consejo Directivo de la Sección será nombrado anualmente por la Junta Directiva. El Rvdo. Director de la «Congregación» podrá reservarse el derecho de nombrar Presidente.

En el caso de observarse irregularidades o inconveniencias en la actuación del Consejo Directivo, podrá ser éste modificado o disuelto por el Rvdo. Director y Junta Directiva.

ART. 8º. El Presidente del Consejo Directivo figurará como Vocal o con cargo en la Junta Directiva y será el que propondrá a la misma los asuntos de la Sección. El Presidente de la «Congregación» tendrá derecho de poder asistir con voz y voto a las reuniones del Consejo Directivo. También formarán parte del mismo los capitanes de equipos ya organizados legalmente y constituidos dentro de la Sección.

ART. 9º. El Presidente del Consejo Directivo presidirá las reuniones y representará a la Sección siempre que sea necesario. El Secretario, además de redactar las actas de las reuniones, tendrá a su cargo una lista de los socios que pertenezcan a la Sección Deportiva, otra de los inscritos como jugadores, por orden de quipos, con el domicilio de cada uno y otra lista de los Socios Protectores con su correspondiente domicilio; redactará y archivará los documentos propios de la Sección, y anualmente escribirá una pequeña Memoria de los hechos y actos de la misma, cuya

Memoria se unirá a la que redacte el Secretario de la Junta de la «Congregación Mariana».

ART. 10º. Durante las horas que el campo esté abierto, irá a cargo de un Miembro del Consejo o de la Junta Directiva o de un Jefe de Sección, nombrado al efecto por el Rvdo. Director y Junta Directiva. Ostentará un distintivo que acredite su cargo de vigilancia y cuidará de mantener el orden debido. Sacará del campo o privará de entrar en él o de jugar a todos los que lo merecieren, ya sea por falta o desorden allí mismo o por lo que previenen los artículos 4º y 5º de este Reglamento, siendo su disposición acatada e inapelable de momento y pudiendo solamente revocarla el señor Director o Presidente de la «Congregación». Las protestas que pudiera motivar la actuación de dichos encargados habrán de presentarse a la Junta Directiva.

ART. 11º. Tendrán siempre entrada libre en el campo:

Los Congregantes numerarios y supernumerarios de las Secciones Mayor y Menor; los de esta última, para poder entrar en el campo, habrán de llevar un *vale* que justifique su asistencia a la Doctrina de la Parroquia celebrada el domingo antes.

Los Socios Protectores de la Sección Deportiva.

ART. 12º. Cuando once jóvenes de la Sección Deportiva se quieran constituir en equipo, lo propondrán al Consejo Directivo, dando el nombre de cada uno de los jugadores y señalando uno como capitán del mismo, con el cual pueda entenderse directamente este Consejo.

Cada año, en el mes de Enero, el Consejo procederá a la formación de las listas de los jugadores, por equipos, y las expondrá públicamente. Estas estarán en vigor durante todo el año, no pudiendo cambiar de equipo ningún jugador sin previo consentimiento del Consejo Directivo, el cual se reserva el derecho de hacer las modificaciones necesarias que sean bien justificadas y de acuerdo, si es posible, con los capitanes de los equipos. El mismo día serán proclamados los capitanes de equipos por el Consejo Directivo y a propuesta de los mismos jugadores.

ART. 13º. De la selección de los equipos diferentes que haya constituidos y entre los jugadores más notables se formará el equipo representativo de la Sección, que deberá entrenarse con más frecuencia que los demás.

Los equipos se entrenarán en la forma y orden que indique el Consejo Directivo y jugarán también según sus disposiciones. No podrán jugar otros equipos más que los oficialmente constituidos dentro de la Sección, mediante aprobación escrita del Consejo y publicación de su lista.

ART. 14º. Se procederá además a la formación de equipos infantiles, los cuales jugarán y se entrenarán sin estorbar a los otros. Para formar parte de estos equipos será necesario figurar ejemplarmente en la Sección Menor, en caso de que la hubiera, y si no ser favorablemente recomendados por el Rvdo. Director o por algunos miembros de la Directiva.

ART. 15º. Los diversos equipos de la Sección Deportiva tendrán cada uno un nombre diferente que elegirán los mismos jugadores. No habrá *primeros* ni *segundos* equipos. De la selección de los jugadores y a propuesta del Consejo Directivo se formará el *Marià Sportiu*, y los jugadores que sobren se repartirán por equipos en la forma que quieran y propongan al Consejo antes de fin de año.

Anualmente se efectuará el campeonato entre los equipos de la Sección Deportiva, excluyendo o incluyendo, según las circunstancias, al equipo representativo, que cada uno, a juicio del Consejo, podrá ser modificado. El equipo que gane el campeonato será considerado reserva del *Marià Sportiu*.

Todos los jugadores estarán sujetos al Consejo Directivo, obedeciendo siempre cuando se les designe para jugar como refuerzo en un equipo que no sea el suyo.

ART. 16º. Al nombre que se designe para cada año de los equipos, habrán de preceder siempre las iniciales M.S. (del *Marià Sportiu*) que serán el distintivo de los de nuestra Sección. El color de los pantalones y jersey será el mismo para todos los equipos y al haber de luchar dos de los de nuestra Sección, uno contra otro, uno de ellos (el menos antiguo) llevará jersey blanco.

ART. 17º. El color representativo del *Marià Sportiu* será: jersey blanco con ocho franjas de azul-marino. Los pantalones serán negros. Las medias negras también y con dos franjitas blancas en la parte superior.

ART. 18º. No será permitida la entrada en el terreno de juego, ya sea para jugar ya para entrenarse, a un jugador que no vaya completamente equipado.

ART. 19º. Los congregantes que quieran entrar en el campo libremente, habrán de justificar serlo exhibiendo el *pase* o distintivo que se les entregue. Los que no lo exhibieren no serán considerados como miembros de la «Congregación» y habrán de comprar su entrada.

ART. 20º. A los socios protectores se les entregará un carnet con el número de orden, nombre y apellidos del socio y firma del Presidente del Consejo Directivo, el cual habrán de presentar a la entrada del campo para poder pasar libremente.

ART. 21º. Al tener que efectuarse algún partido, los jugadores que en él deban tomar parte serán avisados por el capitán de su equipo y mediante papeleta, tres días antes si fuese posible y cuando no, un día antes. Serán igualmente avisados por el capitán sus respectivos jueces de línea. El árbitro será designado por el Consejo Directivo.

ART. 22º. En caso de que por causa razonable algún jugador no pudiese cumplir sus deberes, avisará al capitán, devolviendo la citación, dos días antes de tener lugar el partido o inmediatamente que pueda.

ART. 23º. En casos de urgencia, imposibles de ser previstos, el jugador que fuese reclamado por la Sección, ya sea para suplir a otro jugador ya como refuerzo de un equipo, deberá hacer lo posible para atender las órdenes del Consejo.

ART. 24º. Si no resultase justificada la causa que alegase un jugador para no jugar, el Consejo Directivo podrá imponer a éste el castigo que crea oportuno. De la misma manera podrá hacerlo cuando un jugador infringiera este Reglamento o modificaciones y acuerdos posteriores. Toda falta de disciplina será castigada privando de entrar en el campo al jugador castigado o expulsándolo, según exija la gravedad de la falta.

ART. 25º. Los jugadores tienen la obligación de respetarse unos a otros, no jugando sucio o peligrosamente, y de respetar las decisiones del árbitro sin discusiones ni protestas.

ART. 26º. Será castigado el jugador que desobedeciera al árbitro y lo mismo el que profiriese palabras groseras o hiciera gestos despectivos a sus compañeros o al público.

ART. 27º. El jugador que tenga alguna reclamación a hacer acudirá al capitán del equipo respectivo. El Consejo no admitirá queja ni reclamación alguna de los jugadores mientras no sea por conducto de su Capitán, a no ser que la queja fuese contra éste.

ART. 28º. Si durante el partido un jugador fuese molestado por un espectador, lo pondrá en conocimiento del juez de línea, el cual avisará a aquél o procederá a su expulsión si fuera necesario.

ART. 29º. Para las excursiones que realicen los equipos de esta Sección –que habrán de ser organizadas por el Consejo o Junta Directiva- ésta, de acuerdo con el Consejo, designará el delegado que haya de acompañarlos.

ART. 30º. La Junta Directiva de la «Congregación Mariana» podrá en cualquier momento añadir o modificar artículos de este Reglamento, en la forma que crea oportuna para la buena marcha y disciplina de la Sección.

Este Reglamento fue aprobado por la Junta Directiva de la Congregación en la reunión celebrada el día 13 de junio de 1923.